

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенці (Польща)
Університет економіки в Братиславі (Словаччина)

V Міжнародна науково-практична конференція

**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІ І ВИКЛИКИ”**

Збірник тез доповідей

11-12 квітня 2023 р.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

У66

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 10 від 26 квітня 2023 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Мукачєво, 11-12 квітня 2023 р.). – Мукачєво: МДУ, 2023. – 195 с.

Відповідальний за випуск: ХАУСТОВА Ксенія – к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

Технічний редактор: ПУГАЧЕВСЬКА Катерина – к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту, управління економічними процесами та туризму.

У збірнику тез за матеріалами V Міжнародної науково-практичної конференції, що проводилася кафедрою менеджменту, управління економічними процесами та туризму Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, здобувачів освіти, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі»; «Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства».

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

©Мукачівський державний університет, 2023

© Кафедра менеджменту, управління економічними процесами та туризму, 2023

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ПРОЦЕСАМИ

ГОБЛИК-МАРКОВИЧ Н.М., ХАУСТОВ С.О. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНИХ ДЕСТИНАЦІЙ У РЕГІОНІ	57
МИХАЛЬЧИНЕЦЬ Н. О. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК В УМОВАХ ПОДОЛАННЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ	59
МИКУЛАНИНЕЦЬ С. І., МИКУЛАНИНЕЦЬ В. В. ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНИЙ КОМПЛЕКС РЕГІОНУ ЯК ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ	61
РАШКЕВИЧ О.А., ТОВТ Т.Й. СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	63
ФЕЄР А.Є. ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	66
ХАУСТОВА К.М., ЛАКАТОШ В.В. ОРГАНІЗАЦІЯ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОГО ТУРИЗМУ РЕГІОНУ	68
ПАПП В.В., БОШОТА Н.В., САХНО Л.Є. РОЛЬ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ОРГАНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ	70
ПАПП В.В., БОШОТА Н.В., БІЛКЕЙ К.Т. РОЛЬ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ У СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ	72

СЕКЦІЯ 3. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

ВОРОТКОВ В.О. ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ПОЗИЦІОНУВАННЯ ТОВАРІВ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕННОСТІ	75
ДЕНИСЕНКО М.О. ФОРМУВАННЯ СТРУКТУРИ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	76
КЛИМАШ Н.І., ГРАБОВСЬКА Н.В. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ	78
КУКУРУДЗ Р.С. ТЕНДЕНЦІЇ ПРОПОЗИЦІЙ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	81
КУЛІНІЧ Т.В., ТИМЧИНА Ю.А. РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СФЕРИ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	82
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., БАБИНЕЦЬ А.В. ЗАСТОСУВАННЯ КОУЧИНГОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ ТОРГОВОГО ПІДПРИЄМСТВА	86
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., ЧАБАН О.В. УПРАВЛІННЯ КОМУНІКАЦІЯМИ ПРИ РОБОТІ НАД АРХІТЕКТУРНИМИ ПРОЕКТАМИ	88
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., ПЕЛЕНКО В.В. УПРАВЛІННЯ ЗБУТОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ОПТОВИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ	92
ЛИЗАНЕЦЬ А.Г., ПОПОВИЧ В.В. КОНЦЕПЦІЯ СИТУАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ОРГАНІЗАЦІЇ В УМОВАХ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ СЕРЕДОВИЩА	95
МАРИНЕЦЬ А.В., ТОВТ Т.Й. ОСОБЛИВОСТІ КОМІСІЙНОЇ ТОРГІВЛІ В УКРАЇНІ	98
МАСЛИГАН Р.М. СУТНІСТЬ АДМІНІСТРУВАННЯ ІНТЕГРОВАНОГО РОЗВИТКУ КІБЕРСПОРТИВНИХ КЛУБІВ	100
МИКУЛАНИНЕЦЬ С. І., ІВАНЧИК С. І МУЛЬТИНАЦІОНАЛЬНА КОМПАНІЯ: КРОС-КУЛЬТУРНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ	102

технологічні, інформаційно-управлінські, фінансово-розподільчі та інші взаємозв'язки між суб'єктами господарювання, що й обумовлює процеси внутрігалузевої та міжгалузевої інтеграції. Такі зв'язки сприяють розвитку рекреації й туризму, а з іншого боку, рівень цих зв'язків залежить від конкретних економічних і соціальних умов того чи іншого регіону та від того, наскільки розвинена рекреаційно-туристична галузь у регіоні.

Туристично-рекреаційний комплекс (ТРК) як система характеризується складною внутрішньою структурою, великою кількістю різномірних за своєю природою елементів і взаємозв'язків, наявністю невизначеності та ризику, неоднозначністю наслідків від прийнятих управлінських рішень тощо. Згідно з сучасними системними уявленнями ТРК належить до класу складних слабо структурованих систем, для яких часто виявляється неможливим побудувати достовірну математичну модель внаслідок значної невизначеності взаємодії елементів і підсистем та наявності прямих та опосередкованих зворотних зв'язків, нелінійних і синергетичних ефектів.

Список використаних джерел:

1. Тайгибова Т.Т. Вплив індустрії туризму на економіку країни і соціально-культурну сферу / Т.Т. Тайгибова // Актуальні питання економічних наук : матеріали Міжнародної наукової конференції, (Уфа, жовтень 2011 р.) – Уфа, 2011. – С.125-128.
2. Кифяк В.Ф. Розвиток туризму як один зі сценаріїв покращення соціально-економічного стану Чернівецької області / В.Ф. Кифяк // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – 2015. – Вип. 2 (58). – С. 67-81.
3. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреології та рекреаційної географії / О.О. Бейдик. – К. : Палітра, 1997. – 86 с.
4. Дутчак С. Туристика як наукова система / С. Дутчак // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2010. – № 20. – С. 7-9.

УДК 332.14

О.А. РАШКЕВИЧ

аспірант,
спеціальність 051 «Економіка»
Мукачівський державний університет,
м. Мукачєво, Україна

Т.Й. ТОВТ

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту,
управління економічними процесами та туризму,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачєво, Україна

СТРУКТУРНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В умовах системних трансформацій в економіці та державному управлінні, спрямованих на модернізацію адміністративно-територіального устрою, децентралізацію влади і реформу місцевого самоврядування, потребують удосконалення методи і технології управління територіальним розвитком. Будь-яка адміністративно-територіальна одиниця, визначаючи цілі розвитку та функціонування, оцінює можливості їх реалізації на основі свого потенціалу. Тому вирішення завдань щодо визначення потенціалу територіального розвитку сьогодні є одним із основних чинників його ефективного управління, викликане необхідністю адаптації до нових реалій.

Територіальний розвиток це процес формування і розвитку територій з метою забезпечення їх економічної, соціальної, культурної, екологічної та інфраструктурної стійкості. Він включає в себе планування території, розвиток інфраструктури, промисловості, сільського господарства, туризму та інших галузей економіки. Важливою частиною територіального розвитку є збереження природних ресурсів та довкілля, зокрема, раціональне використання земельних ресурсів, охорона водних ресурсів та зелених зон. Територіальний розвиток має бути спрямований на досягнення рівноваги між різними аспектами життя людей та забезпечення їх благополуччя [1-2].

Оцінювання потенціалу територіального розвитку зазвичай включає в себе дослідження різних аспектів, таких як економіка, демографія, інфраструктура, культура та ін. Для цього використовуються різні методи й інструменти, зокрема SWOT-аналіз, матриця потенціалу території, аналіз конкурентоспроможності тощо.

Оцінювання потенціалу територіального розвитку дає змогу визначити сильні та слабкі сторони території, її можливості та загрози, а також пріоритетні напрямки розвитку. Зокрема, може бути оцінений потенціал для створення нових робочих місць, розвитку туризму, виробництва або розвитку інфраструктури.

Для оцінювання потенціалу територіального розвитку використовуються такі інструменти, як аналіз даних, опитування, фокус-групи, інтерв'ю з експертами та ін. Результати оцінювання потенціалу територіального розвитку можуть бути корисними для органів місцевої влади, розвитку бізнесу та інших зацікавлених сторін.

Потенціал територіального розвитку це сукупність можливостей території (регіону, міста, села) для її подальшого розвитку та покращення життя населення. Структурно він охоплює різноманітні аспекти, такі як економічний, соціальний, культурний, екологічний та інфраструктурний потенціали, тощо.

Економічний потенціал територіального розвитку – це сукупність ресурсів і можливих напрямків розвитку економіки певної території, що включає у себе природні, людські, фінансові, матеріальні та інші ресурси.

До основних елементів економічного потенціалу територіального розвитку належать:

- Інфраструктура – наявність доріг, транспорту, енергетичної і водопостачальної мереж, інформаційних технологій, комунікацій.
- Ресурси – природні ресурси, земельні ділянки, промислові потужності, людський капітал, фінансові ресурси.
- Продуктивність – рівень ефективності та виробничих можливостей території.
- Інновації – наявність новітніх технологій та можливостей для їх впровадження.
- Конкурентоспроможність – можливості території конкурувати на міжнародному ринку.

Розвиток економічного потенціалу територіального розвитку є ключовим чинником забезпечення стійкого економічного зростання, соціального розвитку та підвищення рівня життя населення.

Соціальний потенціал територіального розвитку охоплює сукупність ресурсів і можливостей, які пов'язані з соціально-економічними, культурними, громадськими та іншими аспектами життя на певній території.

Серед найважливіших елементів соціального потенціалу можна виділити:

- Людський капітал – знання, навички та досвід жителів території.
- Культурні ресурси – мистецтво, історія, традиції та інші аспекти культурного життя.
- Громадський капітал – організаційна активність громадян, готовність допомагати один одному.
- Економічний потенціал – підприємства, інфраструктура, природні ресурси, інвестиції та ін.

• Соціальна інфраструктура – система охорони здоров'я, освіти, культури, соціального захисту та ін.

Розвиток соціального потенціалу території сприяє підвищенню якості життя населення, збільшенню ефективності економіки, розвитку туризму та ін. Для цього необхідно розвивати та підтримувати існуючі ресурси, стимулювати активність громадян та інвесторів, підвищувати їх освітньо-культурний рівень.

Культурний потенціал територіального розвитку – це сукупність ресурсів, які пов'язані з культурною спадщиною, традиціями, історією, мистецтвом та іншими чинниками, що сприяють розвитку території та її привабливості для жителів і туристів.

Цей потенціал включає в себе різноманітні елементи, такі як культурні пам'ятки, національні парки, музеї, театри, фестивалі, культурні та етнічні заходи, культурні продукти та послуги, інфраструктуру, яка забезпечує доступ до культурних ресурсів, тощо.

Культурний потенціал є важливим інструментом для залучення інвестицій, підвищення рівня економічного розвитку території та покращення якості життя населення. Він сприяє розвитку туризму, збільшенню прибутків та створенню нових робочих місць.

Оцінювання культурного потенціалу території є важливим елементом її розвитку та має значний вплив на соціально-економічний розвиток регіону.

Інфраструктурний потенціал територіального розвитку – це сукупність інженерних споруд, технічних засобів та об'єктів, які забезпечують комфортне функціонування людей на території і покращують якість життя населення. Він оцінюється шляхом використання різних показників: наявність і розвиток комунікацій, транспортної мережі, житлової та комерційної нерухомості, енергетичної мережі, системи водопостачання та водовідведення, механізму зберігання та переробки відходів та ін.

Оцінювання потенціалу інфраструктури територіального розвитку дає змогу визначити перспективні напрямки його розвитку, виявити проблемні аспекти, розробити плани розвитку та залучення інвестицій. Також вона є важливим елементом при прийнятті рішень щодо розташування нових підприємств та будівництва нових об'єктів інфраструктури.

Для розвитку інфраструктури територіального розвитку необхідно мати достатній рівень інвестиційного забезпечення, тобто можливостей залучення інвестицій з різних джерел, таких як державні програми, міжнародні донорські організації, приватні інвестори тощо.

Отже, потенціал інфраструктури територіального розвитку сприяє підвищенню рівня життя населення, збільшенню кількості робочих місць, зростанню економічного потенціалу регіону та залученню інвестицій. При цьому важливо забезпечити збалансований розвиток інфраструктури в усіх сферах, щоб уникнути перевантаження деяких об'єктів та недостатнього розвитку інших. Також важливо враховувати потреби населення та розвиток транспортних зв'язків з іншими регіонами.

Екологічний потенціал територіального розвитку – це здатність території використовувати природні ресурси та екосистемні послуги відповідно до потреб населення, забезпечення сталого розвитку та збереження біорізноманіття.

Екологічний потенціал визначається за наступними показниками:

- наявність і розмір природоохоронних територій (національних парків, заповідників, природних заповідників та ін.);
- стан біорізноманіття й наявність рідкісних видів рослин і тварин;
- стан водних ресурсів та їх очищення;
- рівень забруднення атмосферного повітря;
- розвиток енергоефективної та відновлюваної енергетики;
- рівень відходів та їх переробка;

- стан ґрунтів та ефективне використання земельних ресурсів.

Екологічний потенціал територіального розвитку може бути використаний для розробки та впровадження стратегій сталого розвитку та забезпечення екологічної безпеки на місцевому рівні.

Таким чином, формування потенціалу територіального розвитку це складний, неперервний в часі процес, а його ефективність визначається розвитком та взаємодією основних його структурних складових.

Список використаних джерел:

1. Розробка системи моніторингу територіального розвитку. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13779> (дата звернення: 20.03.2023).
2. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети України / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. Львів, 2018. С. 4. URL: https://www.nas.gov.ua/siaz/Ways_of_development_of_Ukrainian_science/article/19024.010.pdf (дата звернення: 20.03.2023).

УДК 332.02:332.143:005.332.2:005.59

А. Є. ФЕЄР
аспірант,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Гірські території Закарпаття охоплюють 45 % площі регіону, на них розташовані 214 населених пунктів (близько 35 % від загальної їх кількості по області), у тому числі 49 високогірні (знаходяться на висоті 600 метрів і вище над рівнем моря), та на яких проживає 24 % населення регіону. При значних природних, історичних і соціально-економічних відмінностях у гірських регіонах Карпат зосереджені величезні та різноманітні природні ресурси. Крім того, гірські території мають особливу привабливість як для туристів з України, так із-за кордону. Важливу роль також відіграє вертикальна зональність, коли на невеликій за площею території зустрічаються всі природно-кліматичні зони з усіма характерними для них особливостями та умовами. Своєрідні природно-кліматичні умови гірських територій Українських Карпат породили тут унікальні, що сотнями років склалися соціальні, етнічні, культурні та економічні традиції, на яких негативно позначаються проблеми останніх десятиліть і які потребують особливого підходу, як для збереження, так і для подальшого їх розвитку.

Проблематикою Закарпатської області є суттєва диспропорція у соціально-економічному розвитку низинних та гірських територій краю. Більшу частину території займають гори, а третина населених пунктів отримали статус гірських. Немала диференціація показників у соціально-економічному розвитку спричинена неоднорідністю наукового, технічного, трудового, інфраструктурного потенціалу тощо. Однак значна частина сільських поселень перебуває сьогодні у кризово-депресивному стані, наслідком чого є посилення процесів депопуляції населення, зростання з кожним роком трудова міграція, згорання діяльності об'єктів соціальної сфери. Високим залишається рівень бідності сільського населення. Внаслідок цього посилюються процеси деривації, тобто звуження, а в окремих випадках відсутність можливостей задоволення першочергових соціальних і економічних потреб сільського

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>